

FÖLDMŰVELÉSÜGYI
MINISZTERIUM

A zöldítés aktuális kérdései Fehérjestratégia

Madarász István

osztályvezető

Földművelésügyi Minisztérium

Magyar Szója Egyesület roadshow-ja

2017. szeptember

Az agrár és vidékfejlesztési támogatások jelenlegi rendszere Magyarországon

- **Közös Agrárpolitika I. pillér** (8,9 milliárd euró)
 - közvetlen támogatások (uniós forrás) (FM)
 - piaci intézkedések (uniós forrás) (FM)
 - **Közös Agrárpolitika II. pillér** (4,1 milliárd euró)
 - vidékfejlesztés (uniós és nemzeti forrás)
(Miniszterelnökség)
- + **Nemzeti támogatási jogcímek** (nemzeti forrás)
(FM, NGM)

Területalapú támogatás (2017. évi kérelmek)

- Összes alaptámogatást (SAPS) igénylő: 172 159 termelő
- Igényelt alaptámogatás (SAPS) jogosult területe: 4,9 millió ha
- Alaptámogatás (SAPS) keretösszege: ~ 224 milliárd forint

Egyes jogcímek várható* értéke

Jogcím megnevezése	euró	forint, (tervezési árfolyam: 310 Ft/EUR)
Alaptámogatás (SAPS)	145,7	45 158
Zöldítés	81,2	25 178
Alaptámogatás+zöldítés	226,9	70 366
Fiatalkorú gazdák támogatása	67,9	21 049

* A kérelmezett adatok alapján készült modellszámítás során becsült érték. Az MVH/MÁK ellenőrzése alapján az összegek változhatnak.

Fehérjenövények támogatása az uniós és hazai agrárpolitikában

- A fehérjenövények termelésének ösztönzése a **2015-től életbe lépő új KAP** közvetlen kifizetési rendszerében a **minden tagállam számára kötelezően bevezetett intézkedések közül a zöldítés** által vált hangsúlyossá.
- A közvetlen kifizetési rendszer **önkéntesen bevezetett elemei közül pedig a termeléshez kötött támogatás** keretein belül nyílt lehetőség a fehérjenövények támogatására. **2015-től** a korábbi 3,5% helyett közvetlen támogatási keretünk 13%-át fordíthatjuk termeléshez kötött támogatások nyújtására. **Ezen felül további 2%-ot fordíthatunk a fehérjenövények termeléshez kapcsolt támogatására**, amely a szemes és szálas fehérjenövények között oszlik meg. Hazánk a 13+2%-os keretet teljes egészében kihasználja.

Zöldítés a 2017. évi egységes kérelemben

- **A 2017-től az ökológiai jelentőségű másodvetésben vethető fajok listája bővült az alábbi fajokkal:**
 - sziki kender (*Crotalaria juncea* L.);
 - négermag (*Guizotia abyssinica*);
 - abesszin vagy etiópai mustár (*Brassica carinata*);
 - fekete zab (*Avena strigosa*);
 - pannonbükköny (*Vicia pannonica*);
 - len (*Linum usitatissimum*);
 - takarmánybaltacim (*Onobrychis viciifolia*).
- Az elmúlt két év tapasztalatai alapján annak érdekében, hogy átláthatóbb legyen az ökológiai jelentőségű másodvetések kezelése, **fenntartási időszakot** írtunk elő. Így a **vetéstől számított legalább 60 napig** az ökológiai jelentőségű másodvetést a gazdálkodó nem forgathatja be.
- Az ökológiai jelentőségű másodvetést október 1-ig kell elvetni és a vetést és beforgatást a vetést és beforgatást követő 15 napon belül kell bejelenteni.

Zöldítés a 2017. évi egységes kérelemben

- A nitrogénmegkötő növények esetében a **közönséges vagy veteménybab termesztési idejét** a hazánkban alkalmazott termesztési technológiához igazítottuk.
 - Így 2017-től a közönséges vagy veteménybabbal bevetett terület akkor ismerhető el EFA területnek,
 - ha május 10. és július 20. közötti időszak **teljes tartamában** jelen van a mezőgazdasági termelő földterületén.
- **Nitrogénmegkötő és nem nitrogénmegkötő növénykultúrák keverékeivel** bevetett területek is elismerhetőek EFA területként, mely keverékben a **nitrogénmegkötő növénykultúra keveréken belüli csíraszámaránya** meg kell, hogy haladja az **50%-ot**.
- A **spárga**, a **Miscanthus** nemzetségbe tartozó **energianád fajok**, az **olasznád**, a **szilfium** és **keleti kecskeruta** fajok, mint lágyszárú energianövények **zöldítési szempontból állandó kultúrának minősülnek**.

Termeléshez kötött támogatások várható értékei* I. (2017. évi kérelmek tükrében)

A rendelkezésre álló keret mintegy 62,45 milliárd forint

Megnevezés	Igényelt terület, ha	Várható fajlagos támogatás	Keret
		forint, 310 Ft/EUR árfolyamon	Millió forint
Rizs	2 738	226 024	618,8
Cukorrépa	17 281	143 225	2 475,0
Zöldségnövény	18 168	86 101	1 564,3
Ipari zöldségnövény	59 879	59 304	3 551,1
Ipari olajnövény	5 981	73 131	437,4

* A kérelmezett adatok alapján készült modellszámítás során becsült érték. Az MVH/MÁK ellenőrzése alapján az összegek változhatnak.

Termeléshez kötött támogatások várható értékei* II. (2017. évi kérelmek tükrében)

A rendelkezésre álló keret mintegy 62,45 milliárd forint

Megnevezés	Igényelt terület, ha	Várható fajlagos támogatás	Keret
		forint, 310 Ft/EUR árfolyamon	Millió forint
Gyümölcs – extenzív	41 427	73 012	3 024,7
Gyümölcs - intenzív	17 040	122 090	2 080,4
Szemes fehérje	81 124	51 324	4 163,6
Szálas fehérje	178 105	23 377	4 163,6

* A kérelmezett adatok alapján készült modellszámítás során becsült érték. Az MVH/MÁK ellenőrzése alapján az összegek változhatnak.

Változások a zöldítésben 2018-tól

Az Európai Bizottság változtatott a zöldítés szabályait részletező 639/2014/EU rendeleten a zöldítés szabályainak „egyszerűsítése” jegyében.

Előzmények:

- A zöldítésre vonatkozó módosítási javaslatokat a tavalyi évben három alkalommal tárgyalták a **szakértők munkacsoport ülés** keretében. A legutolsó szakértői munkacsoport ülésre 2016. augusztus 25-én került sor, ahol a korábbi ülésekhez hasonlóan a tagállamok, **köztük HU is határozott tiltakozását fejezte ki a tervezett módosításokkal kapcsolatban.**
- **Lengyel indítvány** született, amelyet a 2016. szeptember 26-i SCA ülésen mutattak be, és amellyel kapcsolatban korábban 13 tagország – köztük Hazánk is – az ülésen pedig további 7 tagállam támogatását fejezte ki. **Sérelmeztük a Bizottság azon szándékát, miszerint a tagállamok álláspontjainak ellenére több kérdésben szigorítani és szűkíteni akarja a zöldítés alap jogi aktusban meghatározott kereteit.**
- **A Mezőgazdasági és Halászati Tanács 2016. október 10-i ülésén** is ismertette Lengyelország a közös nyilatkozatban foglaltakat és kérte a Bizottságot, hogy vonja vissza javaslatát. A Bizottság kiemelte, hogy a hivatkozott delegált jogi aktus a zöldítésre vonatkozó egyszerűsítési csomagnak csak egy kis szelete. Rámutatott arra, hogy a zöldítés a megreformált KAP társadalom általi elfogadottságának alapját képezi. Hangsúlyozta, hogy a **KAP-nak gazdálkodói szinten is biztosítania kell a környezetvédelmi szempontok érvényesülését**, amelyhez szükség van a delegált jogi aktusban foglalt módosításokra.

Változások a zöldítésben 2018-tól

- **A Bizottság kitartott a tilalom mellett:** a módosító rendeletet végül 2017. február 15-én elfogadta. A Tanácsnak és a Parlamentnek kettő+két hónap állt rendelkezésére, hogy a rendeletben foglaltakkal kapcsolatban kifogást emeljen. **A kifogásolási eljárásban több tagállam – elsőként Magyarország – élt a lehetőséggel, hogy újból kifejezze egyet nem értését a növényvédőszer-tilalommal kapcsolatban.** A zöldítésre vonatkozó delegált jogi aktus elutasítását célzó szavazást a Tanács végül nem tűzte napirendre, mivel a tagállamoknak csak egy kisebb hányada mutatkozott elégedetlennek.
- **A brüsszeli Állandó Képviseletünk kollégáinak segítségével, továbbá a COPA-COGECA-val párhuzamosan markáns lobbis tevékenységet fejtettünk ki** annak érdekében is, hogy az Európai Parlament éljen a kifogás jogával. Ott erre eleve megvolt a fogadókészség, aminek köszönhetően a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Bizottság (COMAGRI) kifogást támogató véleményt szavazott meg. Ennek ellenére a plenáris ülésen (szó szerint néhány szavazat híján) nem született meg a szükséges szavazat-többség –, így a rendelet módosítása mégis hatályba lépett.

Magyarország a gazdálkodók érdekében minden jogi és lobbis lehetőségét kihasználva küzdött a növényvédőszer-tilalom ellen, azonban a módosítás többi, egyszerűsítést célzó eleme a tagállamok többségénél elsődleges szempontként szerepelt. Mivel jogtechnikai szempontból a tervezet egyes elemei nem voltak szétválaszthatóak, így a többi módosítás érdekében kénytelenek voltak elfogadni a vitatott korlátozást is.

Változások a zöldítésben 2018-tól

A 639/2014/EU uniós delegált rendelet módosításával változások a zöldítés rendszerében a 2018-as igénylési évtől:

- Az **EFA-ként elszámolni kívánt** nitrogénmegkötő növényvel bevetett területeken, **parlagon hagyott** területeken, ökológiai jelentőségű **másodvetésen** és a mezőgazdasági **termelés alatt álló erdőszélek mentén** fekvő támogatható hektársávokon **tilos növényvédő szert használni**;
 - a N-megkötő növények (elsősorban a szója, borsó, babfélék, lucerna, csillagfűrt) esetében jelent nagyobb változást;
 - ha a termesztés során nem alkalmaznak növényvédő szert, a terület továbbra is elszámolható EFA-területként;
 - ez egyáltalán **nem befolyásolja a SAPS és a termeléshez kötött fehérjenövény-támogatás** feltételeit vagy összegét;
 - érdemes megvizsgálni a növényvédőszer-mentes szójatermesztés kivitelezhetőségét az adott termőhelyen (komoly felár realizálható) ;
 - ahol ez nem kivitelezhető, ott érdemes fontolóra venni az EFA-kötelezettség más kultúrával vagy EFA-területtípussal történő kielégítését.

Változások a zöldítésben 2018-tól

- A „**fasor**” mint külön igényelhető EFA-elem beolvad a „fás sávba”.
- A gazdálkodó a szántóterületével szomszédosan elhelyezkedő EFA-elemével szomszédos EFA-elemet is bejelentheti. *(Akár egy táblaszegéllyel szomszédosan elhelyezkedő fás sáv is beszámolható lesz a gazdálkodó EFA-területeibe.)*

Uniós iránymutatás alapján:

- A **0,25 hektárnál kisebb méretű**, táblaszintű EFA-elemek is igényelhetők és elszámolhatók lesznek EFA-területként uniós iránymutatás alapján.

Tagállami hatáskörben:

- A „**vizes árok**” kikerül az EFA-elemek hazai rendszeréből.
- **Meliorációs retek** elismerhető az ökológiai jelentőségű másodvetés keverékében.

EFA adatok

A gazdálkodók EFA kötelezettségüket jellemzően táblaszintű EFA elemekkel, ezen belül is nitrogénmegkötő növények termelésével teljesítették.

- **2015-ben a megállapított nitrogénmegkötő EFA terület nagysága 209.406,97 hektár, mely az összes megállapított EFA összterület 42,56 százaléka.**
- **2016-ban** a táblaszintű EFA elemek közül szintén a nitrogénmegkötő növénykultúrák dominanciája volt jellemző, megállapított területük alig változott az előző évhez képest, 214.025,06 hektár volt, mely **a megállapított EFA összterület 43,33 százaléka.**
- **A legjelentősebb és legsokoldalúbb fehérjenövényünk, a szója 2015-ös és 2016-os megállapított adatai azt mutatják, hogy az EFA-ként bejelentett nitrogénmegkötő kultúrák közel egynegyede szójatermő terület.**
- További rendkívül fontos összehasonlítás, hogy a 2015. évi SAPS megállapított 68.975,63 hektáros szójaterületből 59.500,45 hektár EFA-ként elfogadott szójával bevetett terület. 2016-ban ugyanezen adatok azt mutatják, hogy a SAPS megállapított szójaterület 85,84 százaléka EFA szója terület volt.

A nitrogénmegkötő növények EFA-összterületen belüli dominanciája és az EFA szójatermő területek jelentősége az összes szójatermő területen belül vitathatatlan.

Változások a zöldítésben 2018-tól - Összegzés

- A **2018-as igénylési év adataiból** lesz majd leszűrhető, hogy ez a módosított szabályozás a támogatási összegek fenntartása mellett mennyire lesz befolyással **Hazánk fehérjenövény termesztésére**, a gazdálkodók döntéseire.
- Az uniós szabályozásban érthetetlen ellentétet képez, hogy 2015-ben az új KAP előírásai a fehérjenövények termesztésének kiemelt támogatásának lehetőségét adták, 2018-tól pedig olyan, minden tagállam által bevezetendő módosítások lépnek életbe, melyek nem ez irányba hatnak.
- Így a jövőre nézve fontos üzenet, hogy a zöldítés uniós szabályozásában a következetesség kell, hogy legyen a vezérszál és olyan előírások kidolgozására lenne szükség, melyek nem megnehezítik, hanem elősegítik a fehérjenövények termesztési hajlandóságát olyan tagállamokban, mint Hazánkban is, ahol a fehérjenövények termesztésének előmozdítása prioritásként kezelt.

Magyarország fehérjestratégiája

- **Az EU évtizedek óta saját termelésből nem tudja kielégíteni a magas fehérjetartalmú takarmányok iránti belső igényét, ami az EU-28 vonatkozásában is igaz (az önellátottság szintje fehérjekoncentrátumban kalkulálva mindössze 24 %). A fehérjetakarmányok túlnyomó része Dél- és Észak-Amerikából érkezik (GM szójabab, repce és kukorica).**
- **Ma Magyarországon nem kerülhet köztermesztésbe genetikailag módosított (GM) növényfajta, ugyanakkor a takarmányozásban jelentős mértékben használunk fel import GM szóját.**
- **A szójatermesztés területe hazánkban az elmúlt években mintegy 70%-kal növekedve immár átlépte a 60 ezer hektár szintet, elsősorban a termeléshez kötött támogatásban bekövetkezett kedvező változásoknak köszönhetően, azonban ezzel is a hazai fehérjeigény legfeljebb egyharmadát lennénk képesek fedezni.**
- **Magyarország elkötelezett a kiváló minőségű, GMO mentes fehérjével történő ellátás megvalósítása mellett.**
- **A 2017. február 28-i Stratégiai Kabinet a géntechnológiával módosított szója kiváltásának lehetőségeiről szóló jelentést tudomásul vette, valamint egyetértett állami kutatási programok megindításával.**
- **A Nemzeti Fehérjetakarmány Program csatlakozik az Európai Unióban elindított GMO mentes fehérjeprogramok (Duna Szója Szövetség, GMO-mentes Európáért) rövid- és közép távú programjaihoz, de ezen túl kiemelten alapoz a hazai lehetőségre és specifikációkra.**

Magyarország fehérjestratégiája

A program a GMO-mentes élelmiszerlánc kialakítását célozza. Ennek érdekében:

- **kiemelten kíván foglalkozni a GM mentes szója hazai termesztésének agrotechnikai és fajta-hátterével;**
- **a hazai termesztésbe vonható alternatív fehérjenövényekkel** annak érdekében, hogy a GM szója mennyisége csökkenjen a hazai takarmányokban, a GM szóját ki lehessen váltani egyéb alternatív fehérje forrással;
- **új takarmányozási receptúrák** kidolgozása különböző állatfajokban;
- **a hazai termesztésű fehérjenövények hazai felhasználásának növelése.** Jelen piaci kereslet-kínálat szabályait követve a hazánkban megtermelt nem GM szója nagyrészt külföldön kerül felhasználásra, ami ágazatpolitikai szempontból előnytelen Magyarország számára. Olyan piaci helyzetet szükséges kialakítani, mely versenyképesé teszi a hazai felhasználást;
- **új innovatív takarmány-alapanyag feldolgozási technológiák gyakorlatba történő bevezetése,** a versenyképesség növelése érdekében, melyek szélesebb körű alkalmazására eddig nem nyílt lehetőség;
- **minőségbiztosítási rendszerek kialakítása;**
- **egységes arculat, szakmai kommunikáció kialakítása** egyrészt a média felé, másrészt egységes szakmai kommunikációt a termelők felé (a GMO-mentes termékek piaci pozíciójának a megerősítése, tudástár, jó mezőgazdasági gyakorlatok, termesztéstechnológiai ismeretek gyakorlatorientált átadásának kialakítása);

Duna-menti szója kezdeményezés, Európai Szója Nyilatkozat

- **Magyarország elsőként csatlakozott a Duna-menti szója kezdeményezéshez**, amit az alaptörvényünkben rögzített GMO mentességünk is indokol. A nyilatkozat aláírásával is kifejeztük elkötelezettségünket a kiváló minőségű, Európában termesztett fehérjenövények mellett. A 2012-ben indult Duna Szója Szövetségnek is köszönhetően a régióban az elmúlt négy évben a GMO-mentes szója termesztése 700 ezer hektárra nőtt.
- Magyarország egyetértett azzal, hogy **Európának új, átfogó fehérjepolitikára van szüksége a mezőgazdaságban és élelmiszergyártásban**, amely a hazai forrásokat jobban kihasználja, és ellensúlyozza az élelmiszerekben és állati takarmányban felhasznált szójabab nagyfokú, tengerentúli import függését. **Átfogó uniós fehérjenövény-programra van szükség, ezért hazánk elsőként csatlakozott az aláírókhoz.** A Duna-menti szója nyilatkozat céljai hasonlóak a nemzeti fehérjeprogramunkéhoz.
- A csatlakozó országok száma évről-évre növekszik, emellett **megjelentek az EU szinten egységes fellépést szorgalmazó dokumentumok. A közös elhatározás végül az Európai Szója Nyilatkozatban öltött testet.** A Nemzeti Fehérjeprogramunk foglalkozik a GMO szója kiváltása mellett az alternatív magas fehérje tartalmú abraktakarmányok felhasználási lehetőségeivel is, az Európai Tanácsban elfogadott szója deklaráció pedig ugyanilyen széleskörű, egyéb pillangós növényeket is magába foglal (kiemelve a környezetkímélő és a talajra gyakorolt pozitív hatásait).

A KAP 2020 után

Magyarország jelenlegi pozíciója a KAP-ban

- 2014-2020 között a Magyarországnak jutó összes uniós forráson belül a KAP részaránya 36,1%.
- Ezen időszak alatt az EMGA és EMVA kereteiben összesen **12,35 Mrd EUR** forrás áll rendelkezésre (**8,9 + 3,45 Mrd EUR**).
- **Magyarország részaránya a teljes KAP költségvetésében 3,19%.**
- **Magyarország pozíciója az uniós támogatások tekintetében, fajlagosan az egyik legjobb az EU-ban.**

**NEM CÉLUNK/ÉRDEKÜNK A JELENLEG MŰKÖDŐ
RENDSZER RADIKÁLIS ÁTALAKÍTÁSA.**

A 2020 utáni KAP lehetséges felépítését befolyásoló tényezők

- Az új többéves pénzügyi keret (MFF) nagysága (*a tárgyalások várhatóan késve kezdődnek; 5/7 éves költségvetés?; hány fejezettel?*).
- Az erőviszonyok részbeni újrarendeződése a **BREXIT** után (DE-FR tengely).
- 2019-ben európai parlamenti **választásokat** rendeznek, és új **Bizottság** áll fel.
- Más uniós politikák, új kihívások okozta nyomás (pl. **migrációs válság**).
- A **társadalom irányából érkező folyamatos nyomás** a KAP gazdasági, környezeti és éghajlati értelemben vett fenntarthatósága erősítésének igényével.
- **Tagállami elképzelések** a KAP jövőjével kapcsolatban:
 - A többség kétpilléres KAP-ot szeretne, megőrizve a közvetlen támogatásokat (PL és a baltiak részéről külső konvergencia igénye).
 - A válságkezelés hatékonyságának erősítése (kockázatkezelés, jövedelemstabilizáció stb.).
 - Egyesek a termeléshez kötött támogatások ellen emelnek szót.
 - A vidékfejlesztésen belül növekedhet a vissza nem térítendő támogatások aránya, valamint a pénzügyi eszközök szerepe.

DE: Egyelőre semmilyen hivatalos javaslat nem jelent meg, így a sajtóban megjelenő információk csupán találgatások, spekulációk.

A KAP jövőjével kapcsolatos előzetes magyar álláspont fő elemei

- Alapvető, hogy az agrárpénzeket továbbra is az agrártermelők kapják.
- A rendszer gyökeres átalakítását nem tartjuk szükségesnek.
- Célunk megőrizni a 2014-2020-as Többéves Pénzügyi Keretben (MFF) az EMGA-n és az EMVA-n keresztül érkező összegeket, valamint a KAP költségvetésben képviselt részarányunkat.
- Bármely új cél KAP-ba történő beemelése csak a megfelelő források hozzárendelésével lehetséges.
- Szükséges fenntartani az erős kétpilléres KAP-ot.
- Az I. pilléren belül fenn kell tartani a termeléshez kötött támogatásokat.
- Ellenezzük az agrárpolitikák bármilyen mértékű renacionalizációját.
- Maradjon meg a két pillér közötti átcsoportosítás lehetősége.

**A szövetségesek keresése, valamint az érdekek egyeztetése elkezdődött
(pl. a V4 kibővített formájában, valamint a balti tagállamok).**

Az előzetes menetrend áttekintése

<u>IDŐPONT</u>	<u>MÉRFÖLDKŐ</u>
2017. február 2. – május 2.	Nyilvános konzultáció
2017. július 7.	Az Európai Bizottság egy konferencia keretében bemutatta a konzultáció eredményeit.
2018. I. negyedév	Bizottsági kommunikáció a KAP jövőjével kapcsolatos elképzelésekről
2018. I-II. negyedév	Hivatalos jogszabályi javaslat a KAP alaprendeleteire vonatkozóan
2018. június-július	Hivatalos jogszabályi javaslat a Többéves Pénzügyi Keretre (MFF) vonatkozóan <i>(a Bizottság legutóbbi információi alapján, a BREXIT-tárgyalások miatt)</i>
2021. január 1.	Új költségvetési ciklus indul (vagy átmeneti év)

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

